

Adrian MIHALACHE

Rațiunea învinsă

Teatrul „Tony Bulandra” din Târgoviște este unul interesant, cu o politică repertorială inteligentă, o trupă entuziastă și o conducere energică. Pentru perfecționarea actorilor și creșterea vizibilității, a fost invitat regizorul Alexander Hausvater, care a reușit să realizeze asemenea năzuințe cam peste tot pe unde a fost. *Brand*-ul Hausvater este de acum bine impus și, dacă i se pot aduce critici, nu i se pot contesta îndrăzneala și expresivitatea. Acest fapt este vizibil și în spectacolul după piesa lui Sofocle, *Trahinienele*, adaptată de regizor sub titlul mai explicit **Femeile din Trachis**.

Trahinienele este cea mai neglijată dintre cele șapte piese rămase de la Sofocle. Pe nedrept, deoarece este bine construită și foarte interesantă. Deianeira își așteaptă soțul, pe Heracles/Hercule, care întârzie, ocupat să cucerească o țară pentru a-și face rost de o nouă amantă, proaspăta și frumoasa Iole. O trimite pe aceasta înainte, cu un cortegiu de femei devenite sclave. Deianeira este rezonabilă, ea nu-și învinovățește soțul, știind că pasiunile sunt declanșate de zeița iubirii, față de care muritorii sunt neputincioși. Ea nu înnebunește de gelozie, ca Medeea, nici nu se răzbună cu perfidie, precum Clitemnestra. Recurge la un leac de dragoste, o licoare fabricată din sângele centaurului Nessus, care, impregnată într-o mantie destinată lui Heracles, se presupune că-l va readuce la vechile sentimente. Soluția se dovedește fatală pentru Heracles: el îndură chinuri groaznice și îi cere fiului său Lichas să-l ardă pe rug, dându-i astfel posibilitatea să moară cu demnitate. Mai mult, îi cere insistent fiului să-i ia amanta în căsătorie, pentru ca afacerea să rămână în familie. Deianeira se sinucide, copleșită de crima pe care a comis-o fără voie. Nu orgoliul este aici pedepsit, nici pasiunea, ci încrederea nețărnută în rațiune.

Alexander Hausvater interpretează piesa într-un mod inovator. El preferă o Deianeiră mai pasională și mai empatică. În relația cu fiul, Hyllos, pentru a fi persuasivă, devine aproape incestuoasă. Împreună cu femeile de la curtea ei, o torturează cu cruzime pe Iole. Pe de altă parte, ea încearcă să se pună în locul soțului, pentru a-l înțelege mai profund. Relația cu Iole se transformă: din agresivă, ajunge să fie erotică. Substituirea imaginară devine apoi corporală, aceeași acțiune, Mara Opreș, interpretând și rolul lui Heracles. Ideea este excelentă, iar interpreta o susține cu brio.

Reprezentarea este concepută, după formula Hausvater, cu zgomot și furie. Fetele urlă, tropăie, lovesc cu bastoane de metal, acționează flex-uri, ca să scoată scânteii. Nimic rău în asta, avem totuși o problemă de reglare a tensiunii. Regia face din sinuciderea Deianeirei un asemenea climax, încât te aștepți ca totul să ia sfârșit, catharsis-ul fiind deja obținut. În cele ce urmează, există multe lucruri inspirate: inonchioniile lui Heracles către fiul său, purificarea înaintea căsătoriei, desprinderea Iolei de trupul lui Heracles, într-o admirabilă scenă, în care trupurile li se contorsionează sub un vâl. Tensiunea dinainte nu se mai atinge, însă, iar spectacolul agonizează odată cu Heracles. Multe dintre soluțiile regizorale au un aer *déjà-vu*: bastoanele, artificiile, cruzimea bine mimată. Sigur, remix-ul mijloacelor nu afectează percepția celor care n-au văzut chiar toate spectacolele lui Hausvater, dar cei care le țin minte se cam plictisesc. Am ajuns să pariem asupra momentului când se vor da chiloții jos.

Scene din spectacolul *Femeile din Trachis* după Sofocle

Muzica lui Mircea Kiraly amintește de Nino Rota, iar repetarea obstinată a motivului, în coda prelungită a spectacolului, agasează. Decorul lui Horațiu Mihaiu este, pe cât de *high-tech*, pe atât de aerisit și expresiv. Costumele lui McRanin sunt bine gândite: funcționale și expresive. Latura multimedia, asigurată de Lucian Moga, acționează eficient, mai ales proiecțiile pe ecrane ținute în fața interpreților, care sunt o noutate. Cele pe fundalul roabelor manipulate de roabe sunt involuntar comice. Problema mediilor electronice în teatru este încă de discutat, deoarece efectele, ca și în cazul siturilor *web*, se banalizează repede.

Echipa de actrițe (plus un actor) este unitară, excelent condusă, dinamică, de un entuziasm contagios. Se remarcă, desigur, Mara Opriș, pe care am admirat-o, de curând, în rolul Fridei Kahlo. Problema ei, ca și a celorlalte, este insuficiența expresivitate în redarea textului care, așa redus cum este, din voința regizorului, are virtuți poetice majore. De altfel, tăieturile drastice din text diminuează și gradăția *suspense*-ului care, la Sofocle, este foarte bine controlată. Am remarcat dăruirea întregii distribuții, frumusețea Ilincăi Hărnuț, prestanța Ralucai Băbțan, mobilitatea și nuanțarea interpretării lui Cătălin Mareș, care a arătat cu claritate evoluția personajului său.

Rațiunea, despre a cărei înfrângere vorbește Sofocle, își ia revanșa, inspirând și dirijând demersul teatrului din Târgoviște. Se aude, în spectacol, ecoul versurilor lui Victor Hugo: „zgomotul teribil al stejarilor doborâți, la apus, hărăziți să-i fie lui Heracles rug”.

Teatrul „Tony Bulandra” din Târgoviște: Femeile din Trachis, după Sofocle. Regia: Alexander Hausvater. Mișcarea scenică: Mălina Andrei. Muzica: Mircea Kiraly. Decorul: Horațiu Mihaiu. Costumele: McRanin. Light design și video: Lucian Moga. Cu: Mara Opriș (*Deianeira, Heracles*), Rodica Ursu (*doica*), Cătălin Mareș, Radu Câmpean (*Hyllus*), Ilinca Hărnuț (*Jole*), Ioana Grigoriu, Raluca Botez (*Mesagerul*), Raluca Băbțan (*Lichas*), Maria Nicola (*Nessus*), Ramona Bărbulescu (*Acheloos*). Data premierei: 6 aprilie 2008.

Elisabeta POP

Azi ne jucăm de-a detectivii...

Cine nu-și aduce aminte de jocurile copilăriei? De minunatele jocuri în care eram liberi să fim, măcar pentru două-trei ore, ce voiam: prințese, regine, doctorițe care fac injecții, doamne învățătoare care-i învață pe copilași poezii... în timp ce băieții, prietenii și vecinii noștri erau când hoți și vardiști, când pirați sau aviatori, soldați sau pur și simplu pacienți...

Invitat la Oradea, talentatul regizor Pinczes István a dorit să se refugieze o clipă în universul mirific al copilăriei, drept care și-a ales câțiva colaboratori de nădejde și a pornit la drum. Și cum sala mare e în reparații capitale, se joacă la sala Studio. În primul rând a invitat-o pe tână scenografă Florina Bellinda Birea să-i creeze un spațiu de joc mirific, un pod adică, un pod al unei case în care locuiește o familie onorabilă, judecând după obiectele depozitate, probabil burgheză. Nici că se putea imagina un loc mai potrivit pentru aventurile care urmează să se petreacă. Podul, cu bârnelor lui solide, cu cotloanele întunecoase, dar , mai ales cu obiectele aparent netrebuincioase adunate de prin casă, desperecheate, uzate, roase, cu farmecul și parfumul lor special; dar ce nu era acolo! Coșuri vechi, valize,